

**Gemeente
Rotterdam**

Bezoekadres: Stadhuis Coolsingel 40
3011 AD Rotterdam
Postadres: Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Website: www.rotterdam.nl
E-mail: bbo@rotterdam.nl
Inlichtingen: André Vervooren
Telefoon:

Portefeuillehouder: Burgemeester
Cluster: Cluster Dienstverlening
Ons kenmerk: 3883291 22bo4314
Uw kenmerk:

Datum: B&W 5 juli 2022

Betreft: Verloop verkiezingen voor de leden van
de gemeenteraad en wijkraden 2022

Aan de Gemeenteraad

Onderwerp:

Verloop verkiezingen voor de leden van de gemeenteraad en wijkraden 2022

Op welke gronden deze brief? Waarom nu voorgelegd?

In maart 2022 vonden de verkiezingen voor de leden van de gemeenteraad en de wijkraden plaats. Via deze brief informeren wij u over het verloop van deze verkiezingen.

Relatie met het coalitieakkoord/collegewerkprogramma/begroting/eerder aangenomen moties en gedane toezeggingen:

N.v.t.

Toelichting:

Op maandag 14, dinsdag 15 en woensdag 16 maart 2022 vonden de verkiezingen voor de leden van de gemeenteraad en de wijkraden plaats. Op deze dagen waren de stembureaus open van 7.30 tot 21.00 uur. Het aanloopstembureau in het Centraal Station was geopend van 6.30 tot 21.00 uur.

In Rotterdam zijn de verkiezingen volgens plan, rechtmatig en ordentelijk, verlopen. Alle kiezers beschikten op tijd over de benodigde stembescheiden, inclusief informatiemateriaal. Alle stemlocaties zijn volgens planning opengegaan. De uitslagen zijn tijdig vastgesteld.

De verlenging van de Tijdelijke wet verkiezingen covid-19 betekende dat vervroegd stemmen op 14 en 15 maart 2022 mogelijk was, en bracht diverse maatregelen met betrekking tot hygiëne en persoonlijke bescherming met zich mee. Voor de organisatie, voorbereiding en uitvoering van de verkiezingen was de lijn van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties richtinggevend.

Op 15 februari 2022 zijn de coronamaatregelen aanzienlijk versoepeld. In de voorbereiding is hierop geanticipeerd. Met de GGD is nauw contact geweest over welke maatregelen wel of niet (meer) nodig waren, zodat snel ingespeeld kon worden op de meest actuele situatie. Hierbij is tegemoetgekomen aan de mogelijke behoeften en wensen van de kiezer, zoals het beschikbaar stellen van handgel en mondkapjes.

Ten behoeve van de telling en uitslag zijn de volgende acties verricht:

- 16 maart 2022 (woensdag):
 - telling vervroegd uitgebrachte stemmen op lijstniveau in Ahoy;
 - na 21.00 uur telling stemmen van die dag op lijstniveau op de stembureaus zelf (van een aantal stembureaus vond deze telling in Ahoy plaats);
 - na 21:00 uur telling stemmen op lijstniveau in Ahoy van de speciale stembureaus die niet op de locatie van het stembureau zelf konden tellen (autostemstraten, Centraal Station en Erasmus MC);
 - na 21.00 uur bekendmaking voorlopige uitslag van de tellingen van de verkiezingen gemeenteraad;
- 17 maart 2022 (donderdag): telling van alle stemmen op kandidaatsniveau in Ahoy (Centrale Stemopneming - CSO) verkiezingen gemeenteraad;
- 18 maart 2022 (vrijdag): telling van alle stemmen in Ahoy (CSO) verkiezingen wijkraden;
- 21 maart 2022 (maandag): zitting centraal stembureau tot vaststelling van de uitslag van de verkiezingen gemeenteraad;
- 23 maart 2022 (woensdag): vaststelling tellingen en uitslag verkiezingen wijkraden door het centraal stembureau.
- 30 maart 2022 (woensdag): installatie nieuwe raadsleden.

Landelijk was het opkomstpercentage voor de verkiezingen gemeenteraad met 50,3% historisch laag. In Rotterdam gingen relatief de minste mensen naar de stembus: 38,9% van de Rotterdamse kiezers bracht voor de gemeenteraad een stem uit. Voor de wijkraden was het gemiddelde opkomstpercentage 35,4%.

Ook 16- en 17-jarigen konden voor de leden van de wijkraden stemmen. Het opkomstpercentage van deze leeftijdsgroep in Rotterdam was 10%.

Stemmen

Alle kiezers beschikten op tijd – uiterlijk twee weken voor de verkiezingen – over de benodigde stembescheiden inclusief informatiemateriaal. Er zijn ruim 516.000 stempassen voor de verkiezingen gemeenteraad en ruim 529.000 stempassen voor de verkiezingen wijkraden bezorgd (omdat voor de wijkraden ook door 16- en 17-jarigen kon worden gestemd, waren voor deze verkiezingen meer stempassen nodig).

Aan het tijdig verstrekken van de stembescheiden is veel zorg besteed.

Hierbij zijn de leerpunten van de vorige verkiezingen meegenomen. Er is geïnvesteerd in relatiebeheer met de drukkerijen en PostNL, en er zijn strakke afspraken gemaakt over bezorging, monitoren en een fall-back (als back-up en fall-back was relevante informatie ook via niet-geautomatiseerde informatiedragers (papier) beschikbaar).

In 2022 kon men voor het eerst een stem uitbrengen voor de leden van de 39 wijkraden. Dit verkiezingsproces is in nauwe afstemming met Wijk aan Zet ontwikkeld.

Kandidaatstelling

- Gemeenteraad

Op de dag van de kandidaatstelling voor de gemeenteraden, 31 januari 2022, hebben zich 20 partijen gemeld. Met de zitting van het centraal stembureau op 4 februari 2022 is de lijst met uiteindelijk 20 partijen definitief geworden.
- Wijkraden

Na signalen van burgers en kandidaten over onvolkomenheden in het op 21 januari 2022

vastgestelde proces-verbaal, heeft het centraal stembureau op 23 januari 2022 op grond van het nieuwe proces-verbaal de opgaven tot kandidaatstelling vastgesteld. Verdeeld over de 39 wijkrazen hebben zich in totaal 620 personen kandidaat gesteld.

Stembureaus

Gezorgd is voor een zo optimaal mogelijke dekking aan stemlocaties in gebieden en wijken met tijdig ingerichte en goed (fysiek) toegankelijke stembureaus. Het dichtstbijzijnde stembureau voor de Rotterdamse kiezer bevond zich op maximaal 500 meter loopafstand van diens woning.

Op 14 en 15 maart 2022 (vervroegd stemmen) waren 57 stembureaus beschikbaar, inclusief twee autostemstraten (noord en zuid) met elk twee stembureaus.

In de voorbereiding van de verkiezingen op 16 maart 2022 is uitgegaan van 422 stembureaus, inclusief twee autostemstraten (noord en zuid) met elk vier stembureaus. Gaandeweg de voorbereiding bleek dat niet alle stembureaus met de maximaal gewenste bezetting waren te bemensen. Daarom is besloten de aanwezige dubbele stembureaus in 16 stemlokalen op deze verkiezingsdag samen te voegen tot één of twee stembureaus per stemlokaal (zie 'Collegebrief over samenvoegen van een aantal dubbele stembureaus tot één stembureau per stemlokaal op 16 maart 2022', 22bb002606). Alle stemlocaties zijn behouden; slechts een aantal stembureaus is ontdubbeld. Uiteindelijk waren 406 stembureaus op 16 maart beschikbaar.

Door het samenvoegen van stembureaus kon de beschikbare bemensing efficiënter worden gespreid. Bij de samenvoeging is rekening gehouden met de spreiding over de verschillende gebieden. Hierdoor, samen met het bijplaatsen van stemhokjes in de betreffende locaties, is een optimale dienstverlening richting de kiezer gewaarborgd.

Drie stemlocaties zijn specifiek ingericht voor slechtziende en slechthorende kiezers. Het Erasmus MC is aangewezen als stembureau met beperkte toegang (alleen toegankelijk voor medewerkers en patiënten). Ook zijn stembureaus ingericht in verschillende verpleeg- en verzorgingstehuizen; deze waren openbaar toegankelijk.

Om te zorgen dat kiezers in alle rust en vrijheid hun stem konden uitbrengen, zijn stembureaus die extra aandacht voor de veiligheid nodig zouden kunnen hebben in kaart gebracht. Op grond hiervan is voor een aantal stembureaus, naast permanente beveiliging, gezorgd voor de nadrukkelijke aanwezigheid van boa's in de omgeving. Daarnaast was er een directe lijn met de politie.

Bij meldingen over mogelijke beïnvloeding in en rondom de stembureaus (zoals het ronselen van stemmen en verkiezingsposters in de nabijheid van een stembureau) heeft de voor deze verkiezingen aangestelde aandachtsfunctionaris Veiligheid direct ingegrepen. Zo nodig is Toezicht & Handhaving en/of de politie ingeschakeld. De samenwerking met de boa's en de politie was goed, zowel in de voorfase als tijdens de verkiezingsdagen.

Via de Druktemeter kon de kiezer op de verkiezingsdagen de drukte op de stembureaus volgen en zo bepalen waar te stemmen.

Bemensing

Er is gezorgd voor een zo optimaal mogelijke, getrainde bezetting in de stembureaus, bij de (CSO) en bij de Helpdesk verkiezingen.

Landelijk is het verplichte aantal leden in een stembureau verlaagd naar vier; Rotterdam heeft ervoor gekozen zes leden aan te stellen per bureau. Het rond krijgen van de bezetting op 16 maart 2022 nam de nodige tijd en energie in beslag, mede vanwege diverse afzeggingen op het laatste moment (corona). Door zes vrijwilligers, in plaats van de vier verplichte, als uitgangspunt voor de bezetting van alle stemlokalen te nemen, konden alle stemlokalen ondanks diverse afzeggingen ook op het laatste moment worden geopend.

Voor de bemensing is een beroep gedaan op een vaste community van ambtelijke en particuliere verkiezingsvrijwilligers. Aanvullend hierop is veel inzet gepleegd op het werven onder ambtenaren en Rotterdammers. Daarvoor is het al bestaande communicatieconcept 'Sluit je aan bij team Rotterdam' gebruikt. Uiteindelijk zijn in totaal zo'n 10.000 vrijwilligers geworven (26% ambtenaren en 74% particulieren).

Ook voor deze verkiezingen was hét criterium voor de bemensing de kwaliteit die nodig was voor de betreffende functies. Dit criterium gold voor alle (plaatsvervangende) voorzitters, alle stembureauleden, en voor de capaciteit voor de CSO.

Trainingen

Het trainingsaanbod heeft ervoor gezorgd dat het overgrote deel van de vrijwilligers goed was toegerust op hun taken en werkzaamheden op de stembureaus, en in alle overige functies tijdens, voor en na de verkiezingsdagen. Het aanbod voor de stembureauleden omvatte een e-learning, instructievideo's en een handleiding. Voorzitters en plaatsvervangend voorzitters volgden aanvullend modules over het gebruik van iPad en StembureauApp, en namen deel aan een webinar. Deze webinars bleken vanwege het interactieve element (ervaringen uitwisselen) een positief en effectief onderdeel van het instructiemateriaal. De CSO-functies zijn apart getraind door middel van een instructiefilm, actief leren, en een compacte handleiding.

Voor vrijwilligers die op het laatste moment werden geworven, is een 'lastminute' training gemaakt in de vorm van instructievideo's, een samenvattingsmodule, en een 'lastminute' vragenuurtje. Vooral dit vragenuurtje is goed bezocht.

Telling en uitslag

Na het uitbrengen van de stemmen vond de telling plaats. Op grond van de telling is de uitslag bepaald.

Voor de verkiezingen gemeenteraad en wijkraden is gebruik gemaakt van CSO, conform het besluit van de raad d.d. 11 november 2021 (21BB13893). Hierdoor vond het tellen van de uitgebrachte stemmen op één locatie plaats (Ahoy). De CSO was openbaar.

Basis voor de uitslag is het proces-verbaal. Tijdens de voorbereiding en uitvoering van de verkiezingen zijn diverse acties ondernomen om de kwaliteit van het proces-verbaal te verhogen. Zo is het proces-verbaal als belangrijk onderdeel opgenomen in het trainingsaanbod. Ook is via de StembureauApp continu gemonitord op opvallende cijfers, en zijn voorzitters en stembureauleden op de verkiezingsdagen regelmatig (via massa-chat, sms) geattendeerd op het invullen van het proces-verbaal en het controleren van de aantallen.

De keuze voor één centraal inleverpunt voor het inleveren van de processen-verbaal (Ahoy) is goed bevallen. De aangeklede en hierdoor aantrekkelijke ontvangst bij het inleverpunt, en de ruime beschikbaarheid van taxi's om de stembureauleden van stembureau naar inleverpunt en vice versa te kunnen vervoeren, hebben hieraan mede bijgedragen.

In Ahoy zijn alle processen-verbaal ingevoerd in Ondersteunende Software Verkiezingen (OSV). Uiteindelijk zijn alle processen-verbaal juist en volledig in OSV ingevoerd. Vooruitlopend op de volgende verkiezingen wordt tijdig met de Kiesraad afgestemd over de systemen die nodig zijn om OSV goed te laten draaien.

Cijfers

Gemeenteraad*:

- Aantal kiesgerechtigden: 516.986;
- Aantal uitgebrachte stemmen: 201.200;
- Opkomstpercentage: 38,9%.

* Bron: *Onderzoek en Business Intelligence (2022). Gemeenteraadsverkiezingen 2022.*

Wijkraden:

- Aantal kiesgerechtigden: 529.112 (omdat voor de wijkraden ook door 16- en 17-jarigen kon worden gestemd, waren voor deze verkiezingen meer stemgerechtigden);
- Aantal uitgebrachte stemmen: 187.112;
- Gemiddeld opkomstpercentage: 35,4%.

* Bron: *Onderzoek en Business Intelligence (2022). Wijkraadsverkiezingen 2022.*

Communicatie

De kiezers zijn tijdig, en zo volledig en duidelijk mogelijk geïnformeerd over alle relevante aspecten van de verkiezingen. Er zijn geen tot weinig negatieve geluiden geweest over de organisatie van de verkiezing. Rotterdam stond wederom in de belangstelling van de landelijke en de lokale media.

In samenwerking met Wijk aan Zet is een gefaseerde campagne uitgerold met als sluitstuk de boodschap van de verkiezingen. Met als belangrijkste doel Rotterdammers te informeren over het verkiezingsproces (wie, wat, wanneer, waar, hoe). Extra aandacht ging in de voorlichtings-campagne uit naar het informeren van de kiezers over de stempas, zodat kiezers die vanwege calamiteiten niet over een stempas beschikten deze alsnog konden krijgen.

De campagne bevatte een brede mix van zowel online (onder andere social media, rotterdam.nl, filmpjes, digital banners, radiospots, tv spot Rijnmond, whats app) als offlinemiddelen zoals trotters, driehoeksborden, wijkkranten, peperbussen, mupi's (reclameborden), flyers, promoteam met opvallende potloden. Daarnaast is extra ingezet op het bereiken van alle doelgroepen door een meertalige flyer te ontwikkelen, veel gebruik te maken van beeld en iconen, een brief uit te sturen naar jongeren en een promoteam in de wijken.

Belangrijke cijfers campagne:

- Er waren 56.831 unieke bezoekers in de maand maart op rotterdam.nl/verkiezingen;
- Er zijn 19.000 brieven gestuurd naar jongeren die voor het eerst mochten stemmen;
- Het promoteam bezocht 41 locaties waaronder OV-knooppunten, markten en winkel- en bijzondere gebieden;
- De gesponsorde advertenties op Facebook en Instagram zijn 4.118.678 bekeken;
- De digital banners op diverse websites en apps hadden 9.249.679 vertoningen.

Tijdens de verkiezingsdagen 14, 15 en 16 maart 2022 en de teldagen 17 en 18 maart 2022 fungeerde een Helpdesk als vraagbaak voor specialistische verkiezingszaken zoals wet- en regelgeving, locaties en bemensing. En een breed team van webcare collega's hield alle social media en media berichtgeving in de gaten. Signalen die hier binnenkwamen werden direct uitgezet, zodat snel gehandeld kon worden.

Financiële en juridische consequenties/aspecten:

Op basis van een actuele kostenraming 2022 is de verwachting dat de kosten 2022 gedekt kunnen worden uit de vastgestelde begroting en compensatie.

Burgemeester en Wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

V.J.M. Roozen

De burgemeester,

A. Aboutaleb